

Jak citovat tento příspěvek / How to Cite this Contribution

KŘÍŽ, Zdeněk. K některým aspektům aplikace mandátu RB OSN během operace NATO Unified Protector. *Obrana a strategie: Defence & Strategy*. 2012, roč. 12, č. 2, s. 17-26. ISSN 1802-7199. DOI : 10.3849/1802-7199.12.2012.02.017-026. Dostupné z: <http://www.defenceandstrategy.eu/>

K některým aspektům aplikace mandátu RB OSN během operace NATO Unified Protector

On some aspects of the UN Security Council Mandate Application during the NATO Operation Unified Protector

Zdeněk Kříž

Abstrakt

Problém souladu operace NATO Unified Protector s mezinárodním právem se dosud nestal významným tématem akademické debaty. Převládající přístup souhlasí s názorem, že alianční operace byla v souladu s mezinárodním právem. Předložený text hájí tezi, že tato operace překročila mandát udělený RB OSN. Operace Unified Protector byla prováděna na podporu jedné strany konfliktu, tedy povstalců, kterým poskytovala leteckou podporu za účelem svržení režimu. Západní země povstalcům také poskytly vojenské poradce a zbraně.

Abstract

The question of the compliance of the NATO operation Unified Protector with the international law has not become a key topic of scholarly debate yet. The prevailing attitude is such that NATO intervention was in accordance with the international law. Nevertheless, the article argues that NATO in Libya exceeded the UN Security Council mandate. Unified Protector was an operation conducted in the favour of one side, in this case, the rebels. NATO military engagement in Libya very much approached providing air support to Libyan rebelling groups in order to topple the regime. Furthermore, this conclusion is also confirmed by the fact that Western countries had provided military advisors and arms as well.

Poděkování

Autor by chtěl poděkovat dvěma anonymním oponentům za jejich podíl na zlepšení tohoto textu.

Poznámka

Tento text vznikl v rámci řešení projektu Grantové agentury České republiky GA407/09/0153 – Ozbrojené konflikty v mezinárodních vztazích po skončení studené války.

Klíčová slova

NATO; Unified Protector; Libye; mandát.

Keywords

NATO; Unified Protector; Libya; mandate.

ÚVOD

V Libyi vládl od roku 1969 Muhammad Kaddáfí, který se dostal k moci vojenskými převratem. Formou vlády byl autokratický režim osobní moci, ideově se opírající o směs socialismu, panarabského nacionalismu, antikolonialismu a antikapitalismu.¹ Přesto byla od května 2010 do března 2011 Libye členem Rady OSN pro lidská práva (*The United Nations Human Rights Council*). Členství v této instituci jí bylo pozastaveno jednomyslným rozhodnutím Valného shromáždění OSN právě kvůli postupu při potlačování únorových nepokojů roku 2011.² V minulosti byla Libye také členem předchůdkyně tohoto orgánu, Komise OSN pro lidská práva (*United Nations Human Rights Commission*). V roce 2003 byla dokonce přes odpor USA zvolena do jejího čela.³ Všeobecně známé jsou také dobré vztahy Kaddáfího s Chavézem, Castrem a Mandelou.

Politicky se Kaddáfí vymezoval proti Západu, zvláště proti USA. V době studené války hledal oporu v sovětském bloku, Hnutí nezúčastněných a v panarabských a afrických mezinárodních organizacích. V některých etapách své vlády se snažil i o selektivní ekonomickou a vojenskou spolupráci se Západem, a to i v době studené války. Po jejím skončení Kaddáfí usiloval o urovnání vztahů se Západem a navázání ekonomické spolupráce, zejména s Francií a Itálií. Po teroristických útocích 11. září 2011, které Kaddáfí odsoudil, a po ukončení libyjských programů vývoje ZHN na pozadí americké intervence do Iráku roku 2003 se otevřel prostor pro celkové urovnání vztahů se Západem. Mezi lety 2003–2004 byla odvolána většina mezinárodních sankcí uvalených na Libyi. Součástí tohoto procesu byla i deeskalace vztahů se Spojenými státy.⁴ Libye začala provádět mírné politické a ekonomické reformy. Na počátku roku 2011 došlo dokonce ke zmírnění vládního tlaku proti opozici, včetně opozice islamistické.⁵

Ozbrojený konflikt v Libyi je součástí širšího procesu, který je znám jako takzvané Arabské jaro. Arabské jaro, vyznačující se těžko předvídatelnou dynamikou, vzniklo jako výsledek sociálních, ekonomických, demografických a politických přeměn ve většině arabských států.⁶ Spouštěcím mechanismem bylo sebeupálení pouličního obchodníka v Tunisku, které vyvolalo nepokoje, jež vyústily v pád režimu.⁷ Toto hnutí navázalo na starší formy politických protestů, jež mají svoje kořeny v období po první světové válce.⁸ V důsledku Arabského jara dosud padli tři vládcí.⁹ Jeho součástí je i krvavá občanská válka v Sýrii. Prozatím se nezdá, že by tyto protesty spojovala jiná jednotící idea než nespokojenost s dosavadním stavem. Samozřejmě se nabízí otázka, zda tyto události byly zcela spontánní a zda v jejich iniciaci nehráli roli vnější aktéři. Wesley Clark tvrdí, že Spojené státy disponují rámcovým plánem na politickou reorganizaci Blízkého východu a k němu přiléhajících zemí, který má

¹ QADDAFI, Muammar. *The Green Book. Revolutionary Committees Movement* [online]. 1975 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://zadishefreeman.com/images/Muammar-Qaddafi-Green-Book-Eng.pdf>

² General Assembly Suspends Libya from Human Rights Council. United Nations: General Assembly, GA/11050 [online]. 1. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.un.org/News/Press/docs//2011/ga11050.doc.htm>

³ Libya takes human rights role. *BBC News* [online]. 20. 1. 2003 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/2672029.stm>

⁴ ASSER, Martin. *The Muammar Gaddafi story*. *BBC News* [online]. 21. 10. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12688033>, Libya profile. *BBC News* [online]. 12. 09. 2012 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13754897>

⁵ BLANCHARD, Christopher M. *Libya: Transition and U.S. Policy*. Congressional Research Service: Report for Congress [online], 28. 3. 2012 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33142.pdf>, s. 1.

⁶ GAUSE, F. Gregory. *Why Middle East Studies Missed the Arab Spring: The Myth of Authoritarian Stability*. Foreign Affairs. 2011, roč. 90, č. 4, s. 81–90.

⁷ Witnesses report rioting in Tunisian town. Reuters [online]. 19. 12. 2012 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://af.reuters.com/article/topNews/idAFJOE6BI06U20101219>

⁸ ANDERSON, Lisa. *Demystifying the Arab Spring: Parsing the Differences Between Tunisia, Egypt, and Libya*. *Foreign Affairs*. 2011, roč. 90, č. 3, s. 2–7.

⁹ Arabské jaro smetlo tři hlavy států, přes 30 000 mrtvých. *České noviny* [online]. 20. 10. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/-arabske-jaro-smetlo-tri-hlavy-statu-pres-30-000-mrtvych/703710>

spočívat ve svržení dosavadních autoritativních režimů, jež jsou produktem studené války.¹⁰ Jisté indicie naznačují, že Západ se snažil vývoj událostí minimálně usměrňovat. Na tuto otázku dá věrohodnou odpověď snad až další výzkum. Také je nejisté, jaké bude vyústění celého vývoje. Prozatím se zdá, že v důsledku těchto změn se vytváří příznivé podmínky pro formování politických sil, které hledají svoji oporu v radikální interpretaci idejí islámu. Do jaké míry ale budou pro mladou populaci těchto států vystavenou kulturnímu vlivu Západu tyto síly atraktivní, je otázkou budoucnosti. V současnosti je možné o jejich atraktivitě pro většinu obyvatel tammích společností pochybovat.

Cílem tohoto textu není poskytnout podrobnou deskripci aliančního angažmá v konfliktu v Libyi ani použít tento konflikt k testování některé z velkých teorií mezinárodních vztahů, dokonce ani provést podrobný mezinárodněprávní rozbor příslušných rezolucí RB OSN. Smyslem předloženého textu je poukázat na některé problematické aspekty angažmá NATO v konfliktu, které spočívají ve skutečnosti, že NATO mohlo překročit mandát rezolucí RB OSN č. 1970 a 1973. Předložená práce se proto pokusí doložit, že k překročení mandátu daného rezolucemi RB OSN došlo tím, že NATO není regionální organizací ve smyslu Charty OSN, že svojí politikou sledovalo změnu režimu, k čemuž rezoluce nedávají žádné zmocnění, že došlo k porušení rezolucí RB OSN č. 1970 a 1973 dodávkami zbraní a poskytnutím vojenského výcviku povstalcům a že nebyl dodržen princip nestrannosti při ochraně civilistů v občanské válce v Libyi.

INTERNACIONALIZACE KONFLIKTU A ZAPOJENÍ ZÁPADU

Po vypuknutí ozbrojených bojů mezi vládními bezpečnostními silami a opozicí členové RB OSN 22. února 2011 odsoudili užívání násilí proti civilním osobám.¹¹ Záhy poté, 26. února 2011, přijala RB OSN rezoluci č. 1970 požadující ukončení násilí, vyzývající vládu k jednání s opozicí a zřizující embargo na dovoz zbraní do země. Členům politického establishmentu země bylo omezeno cestování a byly uvaleny další sankce na politické elity Libye a jejich rodiny. Libyjská aktiva v zahraničí byla na základě této rezoluce zmrazena.¹² Při podrobnějším pohledu na tento dokument zjistíme, že tato rezoluce obsahuje vzhledem k tématu této studie jeden důležitý bod. Jde o zákaz dovozu zbraní do země.

Výsledkem celkové eskalace a internacionalizace konfliktu bylo přijetí rezoluce RB OSN č. 1973 dne 17. 3. 2011, poměrem hlasů 10 pro, přičemž hlasování se zdrželo Rusko, Čína, Indie, Německo a Brazílie. Rezoluci společně s Velkou Británií a Francií navrhl i Libanon. Přijetí rezoluce se odehrávalo na základě aplikace konceptu *Responsibility to Protect (R2P)*, jakkoli ve vlastní rezoluci není o tomto konceptu explicitní zmínka. Nicméně rezoluce prohlásila krizi za hrozbu mezinárodnímu míru, ukotvila svoje opatření v kapitole VII Charty a zdůraznila „*the responsibility of the Libyan authorities to protect the Libyan population and reaffirming that parties to armed conflicts bear the primary responsibility to take all feasible steps to ensure the protection of civilian.*”¹³ Z toho znění se obecně vyvozuje, že jde o aplikaci konceptu R2P. Text rezoluce však poukazuje na odpovědnost libyjských státních autorit, a nikoli mezinárodního společenství k ochraně civilistů, což tuto interpretaci poněkud relativizuje. V každém případě jde o první případ, kdy bylo RB OSN rozhodnuto o užití vojenské síly za účelem

¹⁰ CLARK, Wesley. *Wesley Clark (US 4 Star General): US will attack 7 countries in 5 years* [online]. San Francisco, CA: Commonwealth Club of California, 3. 10. 2007 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://youtube.com/watch?v=Ha1rEhovONU>

¹¹ Libya: Security Council, UN officials urge end to use of force against protesters. *UN News Centre* [online]. 22. 2. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37583&Cr=protests&Cr1>

¹² Resolution 1970 (2011): Adopted by the Security Council at its 6491st meeting, on 26 February 2011. In: New York: United Nation Security Council, 26. 2. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970\(2011\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970(2011))

¹³ Resolution 1973 (2011): Adopted by the Security Council at its 6498th meeting, on 17 March 2011. In: New York: United Nations Security Council, 17. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973\(2011\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973(2011))

ochrany lidských bytostí v jednom členském státu této organizace bez jeho souhlasu.¹⁴ Proto je možné souhlasit se závěrem, že se skutečně jedná o aplikaci konceptu R2P.

Na základě této rezoluce bylo zpřísněno zmrazení aktiv libyjských institucí. Rezoluce vyzvala k vynucování dalších opatření proti Libyi, tedy embarga na dovoz zbraní, zákazu letů nad Libií a omezení přístupu k bankovním kontům. Rezoluce zejména „*authorizes Member States that have notified the Secretary-General, acting nationally or through regional organizations or arrangements, and acting in cooperation with the Secretary-General, to take all necessary measures, notwithstanding paragraph 9 of resolution 1970 (2011), to protect civilians and civilian populated areas under threat of attack in the Libyan Arab Jamahiriya, including Benghazi, while excluding a foreign occupation force of any form on any part of Libyan territory, and requests the Member States concerned to inform the Secretary-General immediately of the measures they take pursuant to the authorization conferred by this paragraph which shall be immediately reported to the Security Council.*”¹⁵ Právě pasáže o použití všech nezbytně nutných prostředků za účelem ochrany civilistů jsou interpretovány jako mezinárodněprávní základ následné intervence Západu do konfliktu. Zároveň rezoluce vyloučila jakoukoli zahraniční pozemní vojenskou akci. Pro další události bylo důležité, jakým způsobem budou velmoci tuto rezoluci interpretovat. Tón udal prezident USA Barack Obama, který uvedl: „*The United States, the United Kingdom, France, and Arab states agree that a cease-fire must be implemented immediately. That means all attacks against civilians must stop. Qaddafi must stop his troops from advancing on Benghazi, pull them back from Ajdabiya, Misrata, and Zawiya, and establish water, electricity and gas supplies to all areas. Humanitarian assistance must be allowed to reach the people of Libya. Let me be clear, these terms are not negotiable. These terms are not subject to negotiation. If Qaddafi does not comply with the resolution, the international community will impose consequences, and the resolution will be enforced through military action.*”¹⁶

Do konfliktu začal záhy zasahovat Západ a později i jeho hlavní vojenský nástroj, Severoatlantická aliance. Aliance se na počátku ozbrojeného konfliktu vyjadřovala poměrně zdrženlivě, nepovažovala vývoj v zemi za přímou bezpečnostní hrozbu a upozorňovala na sekundární dopady nepokojů v Libyi na mezinárodní bezpečnost. Zpočátku také NATO odmítalo myšlenku, že by Aliance jako organizace měla plány na vojenskou intervenci do libyjského konfliktu. S tímto prohlášením vystoupil generální tajemník 24. února 2011. Aliance se v této úvodní fázi zaměřila na evakuaci cizích státních příslušníků ze země a poskytnutí humanitární pomoci. Dále se NATO angažovalo při monitorování situace v zemi.¹⁷ Ovšem na přelomu února a března se politika NATO změnila. V půlce března 2011, po přijetí RB OSN 1973 již generální tajemník NATO uvedl, že „*there is an urgent need, firm support from the region and a clear UN mandate for necessary international action. Allies stand behind the legitimate aspirations of the Libyan people for freedom, democracy and human rights.*“¹⁸ Tato změna aliančního přístupu se odehrávala zhruba ve stejném čase, kdy síly věrné Kaddáfimu začaly mít nad rebely převahu.

Aliančnímu angažmá v konfliktu předcházela série koordinovaných, nicméně individuálních operací členů NATO, Francie, Velké Británie, Kanady a USA. Na počátku aliančního angažmá v Libyi byla

¹⁴ BELLAMY, Alex J. Libya and the Responsibility to Protect: The Exception and the Norm. *Ethics and International Affairs*. 2011, roč. 25, č. 3, s. 263.

¹⁵ Resolution 1973 (2011): Adopted by the Security Council at its 6498th meeting, on 17 March 2011. In: New York: United Nations Security Council, 17. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973\(2011\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973(2011))

¹⁶ OBAMA, Barack. *Remarks by the President on the Situation in Libya* [online]. Washington: The White House: Office of the Press Secretary, 18. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/03/18/remarks-president-situation-libya>

¹⁷ NATO Secretary General's statement on the situation in Libya. *NATO – News* [online]. 23. 2. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_70790.htm, NATO Secretary General convenes emergency meeting of the North Atlantic Council. *NATO – News* [online]. 25. 2. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_70800.htm

¹⁸ Statement by NATO Secretary General following the United Nations Security Council Resolution 1973. *NATO – News* [online]. 18. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_71640.htm

Francie, která zahájila letecké útoky na vládní síly, prý v koordinaci se spojenci, již 19. 3. 2011. Oficiálním zdůvodněním mělo být vynucení bezletové zóny nad Benghází. Tato koordinace měla podobu neformálního rozhovoru Nicholase Sarkozyho s Hillary Clintonovou a Davidem Cameronem na konferenci v Paříži, ve kterém jim bylo dáno na vědomí, že francouzská vojenská akce již začala.¹⁹

Alianční zapojování do celé operace, zejména ve světle zkušeností z minulých misí na Balkáně, bylo velmi rychlé. Dne 10. 3. 2011 NATO deklarovalo ochotu k vojenskému zásahu, začalo posilovat svoje síly ve Středozemním moři a zahájilo plánování dalších operací s odkazem na rezoluci RB OSN 1970 a existenci embarga na dovoz zbraní. Aliance také definovala podmínky, za kterých by mohla vojensky zasáhnout, jakkoli odmítla, že by padlo rozhodnutí o intervenci. Byla jimi naléhavost, právní mandát a podpora z regionu.²⁰ Po přijetí rezoluce RB OSN č. 1973 dne 17. 3. 2011 Aliance zahájila operaci Unified Protector, která byla interpretována jako operace k jejímu vynucení. Od 23. 3. 2011 NATO začalo vymáhat zbrojní embargo a od 25. 3. 2011 bezletovou zónu.²¹ Aliance uvádí 31. březen jako datum převzetí všech vojenských operací v Libyi.²² Ještě nějakou dobu po převzetí probíhajících operací pod alianční velení v oblasti působily, vedle sil vyčleněných pod velení Aliance, určité vojenské síly Francie a Velké Británie pod národním velením.²³ Alianční angažmá oficiálně skončilo 31. října 2011, což ale neznamená ztrátu aliančního zájmu o další vývoj v zemi. Ve svém prohlášení k otázce budoucího vývoje generální tajemník NATO Rasmussen uvedl, že Aliance se bude o dění v zemi nadále zajímat.²⁴

PROBLEMATICKÉ BODY ZÁSAHU NATO

Převládající postoj k vojenskému zásahu NATO v Libyi je takový, že zásah NATO nebyl v rozporu s mezinárodním právem. Tento závěr lze odvodit z faktu, že na rozdíl od aliančního zásahu v Kosovu nevyvolala vojenská akce NATO v Libyi žádnou hlubokou debatu mezi odborníky na mezinárodní vztahy a převažují texty považující kampaň NATO za aplikaci R2P. Převládající tón hodnocení alianční akce udal generální tajemník OSN Pan Ki-Mun, který po ukončení aliančního angažmá na tiskové konferenci prohlásil, že NATO striktně dodrželo při svých operacích mandát rezoluce RB OSN č. 1973.²⁵ S jeho závěry ale není možné souhlasit, jak se pokusí doložit následující text.

¹⁹ ANRIG, Christian F. Allied Air Power over Libya: A Preliminary Assessment. *Air & Space Power Journal*. 2011, roč. 25, č. 4, s. 89.

²⁰ NATO ready to support international efforts on Libya. *NATO – News* [online]. 10. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_71446.htm

²¹ Unified Protector. *NATO: Headquarters Allied Rapid Reaction Corps* [online]. [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.rrc.nato.int/unified_protector.aspx, Operation UNIFIED PROTECTOR Final Mission Stats. *NATO: Public Diplomacy Division* [online]. 2. 11. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2011_11/20111108_111107-factsheet_up_factsfigures_en.pdf, NATO and Libya. *NATO* [online]. [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_71652.htm, Operation Odyssey Dawn. *GlobalSecurity.org* [online]. [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/ops/odyssey-dawn.htm>, NATO Secretary General's statement on no-fly zone over Libya. *NATO – News* [online]. 23. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_71722.htm, NATO ships move to enforce UN arms embargo. *NATO – News* [online]. 23. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_71726.htm

²² NATO and Libya. *NATO* [online]. [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_71652.htm

²³ Press briefing on Libya. *NATO – Speeches & transcripts* [online]. 5. 4. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_72027.htm

²⁴ NATO Secretary General statement on end of Libya mission. *NATO – News* [online]. 28. 10. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_80052.htm

²⁵ Press Conference by Secretary-General Ban Ki-moon at United Nations Headquarters Secretary-General. *UN – News* [online]. 14. 12. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/sgsm14021.doc.htm>

Otázka příslušnosti NATO je nejméně problematická, avšak měla by být zmíněna. Ademola Abass upozorňuje, že paragraf 8 rezoluce RB OSN č. 1973 zmocňuje k zásahu jednotlivé státy a regionální organizace. Paragraf zmocňuje „*Member States that have notified the Secretary-General and the Secretary-General of the League of Arab States, acting nationally or through regional organizations or arrangements, to take all necessary measures to enforce compliance with the ban on flights imposed by paragraph 6 above, as necessary, and requests the States concerned in cooperation with the League of Arab States to coordinate closely with the Secretary General on the measures they are taking to implement this ban, including by establishing an appropriate mechanism for implementing the provisions of paragraphs 6 and 7 above*“. Tyto regionální organizace čerpají svoji legitimitu z kapitoly VIII Charty OSN. Problém ale dle této interpretace je, že NATO je organizací kolektivní obrany, která čerpá svoji legitimitu z kapitoly VII Charty OSN. Nejedná se tedy o regionální organizace (jako je například LAS), které byly k zásahu touto rezolucí zmocněny. Proto by dle této interpretace zásah jednotlivých členů NATO měl být v souladu s mezinárodním právem, zatímco zásah NATO jako organizace se již pohybuje v šedé zóně a jeho legalita může být odmítána.²⁶ Na straně druhé by alianční angažmá nebylo v rozporu se zněním ani duchem rezoluce RB OSN č. 1973, kdyby nebylo dalších aliančních kroků.

Mnohem závažnější je, že se Aliance dopustila velmi volného výkladu této rezoluce, která zmocňovala k vymáhání embarga na dovoz zbraní, dodržování bezletové zóny a k ochraně civilního obyvatelstva. Z výše uvedené rezoluce RB OSN č. 1973 vyplývá, že cílem je ochrana civilistů. V rezoluci se uvádí, že „*demands the immediate establishment of a cease-fire and a complete end to violence and all attacks against, and abuses of, civilians*“.²⁷ Nicméně žádné pasáže této rezoluce nelze interpretovat jako zmocnění k ochraně povstalců, kteří aktivně se zbraní v ruce bojují proti vládním silám.

Oficiálním deklarovaným a diskutovaným úkolem bojových operací bylo zajistit ochranu civilistů a tato argumentační linie se táhla jako červená nit rétorikou NATO po celou dobu aliančního angažmá. Ve svém prohlášení z 27. března 2011 generální tajemník NATO Rasmussen uvedl: „*Our goal is to protect civilians and civilian-populated areas under threat of attack from the Gaddafi regime. [...] We are already enforcing the arms embargo and the No Fly Zone, and with today's decision we are going beyond. We will be acting in close coordination with our international and regional partners to protect the people of Libya*“.²⁸ V podobném duchu se nese i dokument Statement on Libya z 14. 4. 2011, ve kterém NATO deklarovalo operace Unified Protector následujícím způsobem: „*1. All attacks and threats of attack against civilians and civilian-populated areas have ended; 2. The regime has verifiably withdrawn to bases all military forces, including snipers, mercenaries and other paramilitary forces, including from all populated areas they have forcibly entered, occupied or besieged throughout all of Libya, including Ajdabiyah, Brega, Jadu, al Jebal al Gharbiyah, Kikla, Misrata, Nalut, Raslanuf, Yefrin, Zawiyah, Zintan and Zuara; 3. The regime must permit immediate, full, safe and unhindered humanitarian access to all the people in Libya in need of assistance*“.²⁹ K této interpretaci se již dříve přiklonilo mnoho vlivných veřejných intelektuálů, mezi nimi i Václav Havel.³⁰

²⁶ ABASS, Ademola. Assessing NATO's involvement in Libya. United Nations University [online]. 27. 10. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://unu.edu/publications/articles/assessing-nato-s-involvement-in-libya.html>

²⁷ Resolution 1973 (2011): Adopted by the Security Council at its 6498th meeting, on 17 March 2011. In: New York: United Nations Security Council, 17. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973\(2011\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973(2011))

²⁸ Statement by NATO Secretary General Anders Fogh Rasmussen on Libya. *NATO – News* [online]. 27. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_71808.htm

²⁹ Statement on Libya. *NATO – Official texts* [online]. 14. 4. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_72544.htm

³⁰ VÁLKOVÁ, Hana a Josef KOPECKÝ. Zásah v Libyi je nutný, míní Havel. Klaus s ním zásadně nesouhlasí. *iDNES.cz* [online]. 7. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zasah-v-libyi-je-nutny-mini-havel-klaus-s-nim-zasadne-nesouhlas-i-pwz-/domaci.aspx?c=A110307_072357_domaci_hv

Na závěry berlínské konference ze 14. dubna 2011 se představitelé NATO odvolávali až do konce operace.³¹ Tato rétorika nebyla v rozporu se zněním příslušných rezolucí RB OSN.

Problematické ale je, že reálný průběh bojových operací se velmi blížil poskytování letecké podpory libyjským povstaleckým skupinám. Z profilu leteckých útoků a z načasování (útoky začaly dříve, než jednání v Paříži z 19. března skončilo) lze vyvodit, že jejich hlavním smyslem bylo zastavit postup Kaddáfího sil, které převzaly iniciativu a začaly povstalce porážet, a nikoli vynucovat bezletovou zónu nebo chránit civilisty. Dle dostupných analýz byly totiž směřovány zejména proti pozemním silám věrným vládě, které vytlačovaly povstalce z jimi dobytého území.³² Již při plánování celé operace v březnu 2011 bylo vojenskému velení zřejmé, že operace na vynucení bezletové zóny bude standardní vojenskou operací, která se bude muset vypořádat s libyjskou protivzdušnou obranou. Po umlčení a částečném zničení libyjské protivzdušné obrany následovaly útoky na Kaddáfího pozemní síly, jejich systémy velení a řízení a zásobovací trasy.³³ Jinými slovy, ochrana civilistů byla prováděna tak, že byly systematicky ničeny ozbrojené složky mezinárodně uznávané vlády a tím, jistě pouze shodou okolností, byla poskytována vojenská podpora jejím odpůrcům. Proto je možné dojít k závěru, že NATO svými leteckými útoky mandát daný rezolucí RB OSN č. 1973 velmi výrazně překročilo.³⁴

Dále je zcela zřejmé, že cílem NATO v Libyi bylo změnit režim, k čemuž rezoluce RB OSN nedávaly žádné oprávnění, protože nikde v rezoluci RB OSN č. 1973 není o změně režimu ani zmínky. V počátečních fázích tohoto ozbrojeného konfliktu Aliance nijak nezdůrazňovala cíl změny režimu a ani svůj záměr intervenovat. Na konci března prezident Obama popíral, že by svržení plukovníka Kaddáfího bylo součástí operace, a zdůrazňoval právě aspekt násilí na civilistech, které je nutné zastavit.³⁵ Ovšem mezi koncem března a květnem 2011 se rétorika Západu mění. V půle března 2011, po přijetí rezoluce RB OSN č. 1973, již generální tajemník NATO uvedl, že „*there is an urgent need, firm support from the region and a clear UN mandate for necessary international action. Allies stand behind the legitimate aspirations of the Libyan people for freedom, democracy and human rights.*”³⁶ Výrazem této změny je i vyjádření Obamy z konce května 2011, že cílem Aliance je dát Libyjcům možnost vyjádřit své tužby a ukončit tyranii.³⁷ Tuto rétoriku nelze interpretovat jinak, než že se NATO rozhodlo otevřeně přispět k pádu režimu. Po těchto vyjádřeních již nemohlo být pochyb v tom, že cílem alianční intervence je změna režimu v Libyi a odchod Kaddáfího, s čímž někteří lídři LAS ne zcela souhlasili.³⁸ Marco Overhaus dospěl v této souvislosti k závěru, že „*Operation Unified Protector has inflicted collateral damage on the authority of the UN Security Council, because its mandate was effectively ignored.*”³⁹ Obdobně Ellen Brun a Jacques Hersh uvádějí, že „*UN Security Council*

³¹ In Berlin, NATO Allies and Partners show unity and resolve on all fronts. *NATO – News* [online]. 14. 4. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_72775.htm

³² GERTLER, Jeremiah. Operation Odyssey Dawn (Libya): Background and Issues for Congress. Congressional Research Service: Report for Congress [online]. 30. 3. 2011, s. 15–20 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.fas.org/sgp/crs/natsec/R41725.pdf>

³³ GERTLER, Jeremiah, ref. 32, s. 7–14

³⁴ Opačný závěr založený na velmi široké interpretaci rezoluce viz SCHMITT, Michael N. Wings Over Libya: The No-Fly Zone in Legal Perspective. *The Yale Journal of International Law*. 2001, roč. 36, s. 45–58. Dostupné z: <http://www.yjil.org/docs/pub/o-36-schmitt-wings-over-libya.pdf>

³⁵ OBAMA, Barack. Remarks by the President in Address to the Nation on Libya [online]. Washington, D.C.: The White House - Office of the Press Secretary, 28. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/03/28/remarks-president-address-nation-libya>

³⁶ Statement by NATO Secretary General following the United Nations Security Council Resolution 1973, ref. 17.

³⁷ Blíže SCHMITT, Eric a David E. SANGER. As Goal Shifts in Libya, Time Constrains NATO. *The New York Times* [online]. 26. 5. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2011/05/27/world/africa/27policy.html>

³⁸ TRAYNOR, Ian. Arab League chief admits second thoughts about Libya air strikes. *The Guardian* [online]. 21. 6. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2011/jun/21/arab-league-chief-libya-air-strikes>

³⁹ OVERHAUS, Marco. NATO's Operation in Libya: Not a Model for Military Interventions. Stiftung Wissenschaft und Politik: Comments [online]. Listopad 2011, roč. 36, s. 2 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2011C36_ovs_ks.pdf

*Resolution 1973 only authorized NATO to enforce a no fly-zone on Libyan forces after the anti-Qaddafi insurgency had started. Nonetheless, without further mandate from the Security Council, the mission almost immediately morphed into an aggressive air war in violation of the UN Charter itself.*⁴⁰

Pokud tedy Aliance prováděla vojenské operace s cílem změnit režim, nemůže být řeči o nestranném vynucování rezoluce RB OSN č. 1973. Tato rezoluce zdůrazňuje odpovědnost libyjských státních orgánů za ochranu civilistů a má obecnou ambici chránit civilisty. Z toho lze vyvodit, že mezinárodnímu společenství šlo o zajištění ochrany civilních osob bez ohledu na zdroj hrozby. Proto by bylo možné očekávat úsilí NATO o její vynucování vůči všem stranám konfliktu, které útočí na civilní osoby. Otázka nestrannosti byla vznesena již na samotném počátku aliančního angažmá jak novináři (např. Paul Brennan z al-Džazíra), tak politiky a analytiky.⁴¹

Je proto nutné prozkoumat, zda Aliance užívala sílu vůči povstalcům, kteří se začali mstít na příznivcích Kaddáfího režimu (tedy na civilistech), páchali válečné zločiny a porušovali lidská práva. Amnesty International a Rada OSN pro lidská práva dokumentovaly mnoho případů mučení, týrání, lynčování a zneužívání obyvatel podporujících režim ze strany povstalců, včetně vražd zajatých vojáků, žoldáků a příslušníků paramilitárních sil.⁴² Těmito kroky povstalci vytvářeli hrozbu pro civilisty, jejichž ochranou se na základě rezoluce RB OSN č. 1973 NATO zaštiťovalo, a navíc páchali válečné zločiny. Protože nemáme žádné důvěryhodné zprávy, že by tomu tak bylo, je možné pochybovat o nestrannosti aliančního zásahu. Některé lidskoprávní organizace činí NATO přímo spoluodpovědné za porušování lidských práv ze strany povstalců, kdy docházelo k vraždám, útokům a mučení Kaddáfího loajalistů.⁴³ I když je tato interpretace možná neadekvátní, Aliance nečinila mnoho, pokud vůbec něco, pro jejich ochranu. Ostatně ani poslední chvíle samotného Kaddáfího nebyly zcela v souladu se záměry mezinárodního společenství vtělenými do příslušných rezolucí RB OSN. Celkově se jednalo o operaci vedenou ve prospěch jedné válčící strany, v tomto případě povstalců. O skutečnosti, že nepochybně šlo o operaci podporující povstalce, svědčí konečně i fakt, že předseda prozatímní rady Abdel-Jalil uznal velký přínos Operation Unified Protector a Západu pro vítězství povstalců a ocenil snahu NATO minimalizovat ztráty civilistů.⁴⁴ Rezoluce RB OSN č. 1970 ani 1973 ale Západu k podpoře povstalců žádný mandát nedaly.

Tento závěr dále potvrzuje fakt, že západní země poskytly vojenské poradce, kteří se zaměřili na zlepšení výcviku a taktiky povstalců.⁴⁵ Povstalci byli zásobeni zbraněmi z Francie a Kataru. Ani zdaleka nešlo pouze o ruční zbraně k „ochraně civilistů“. Povstalci měli být vybaveni několika tunami zbraní, včetně lehkých obrněných vozidel a PTRS Milan. Francie je velmi neochotná blíže objasnit

⁴⁰ BRUN, Ellen a Jacques HERSH. Faux Internationalism and Really Existing Imperialism. *Monthly Review*. 2012, roč. 63, č. 11, s. 45. Dostupné z: <http://monthlyreview.org/2012/04/01/faux-internationalism-and-really-existing-imperialism>

⁴¹ Press briefing on events related to Libya. *NATO – Speeches & transcripts* [online]. 28. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_71842.htm

⁴² The battle for Libya: Killings, disappearances and torture [online]. London: Amnesty International. 2011, s. 70-78. [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE19/025/2011/en/8f2e1c49-8f43-46d3-917d-383c17d36377/mde190252011en.pdf> a Report of the International Commission of Inquiry on Libya [online]. Human Rights Council. 2012 A/HRC/19/69 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session19/A.HRC.19.68.pdf>

⁴³ STEPHEN, Chris a Luke HARDING. Amnesty finds widespread use of torture by Libyan militias. *The Guardian* [online]. 16. 2. 2012 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2012/feb/16/amnesty-widespread-torture-libyan-militias>

⁴⁴ THOMET, Laurent a Imed LAMLOUM. Libya elects new govt head, NATO lifts air cover. *AFP* [online]. 31. 10. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5jMeYyKXCKxbeazrnRsfE1leziOYw?docId=CNG.c87b4c80a267507a5491e1d48f69f246.6c1>, BILES, Peter. Libya conflict: Cameron and Sarkozy visit Tripoli. *BBC News* [online]. 15. 9. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-14926308>

⁴⁵ SCHMITT, Eric a Steven Lee MYERS. Surveillance and Coordination With NATO Aided Rebels. *The New York Times* [online]. 21. 8. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2011/08/22/world/africa/22nato.html?_r=1

podrobnosti této operace a snaží se spíše mlžit.⁴⁶ Tím byly porušovány rezoluce RB OSN č. 1970 a 1973, které vyhlásily embargo na dovoz zbraní do Libye. Rezoluce RB OSN č. 1973 doplnila rezoluci RB OSN č. 1970 tím, že „*calls upon all Member States, in particular States of the region, acting nationally or through regional organisations or arrangements, in order to ensure strict implementation of the arms embargo established by paragraphs 9 and 10 of resolution 1970 (2011), to inspect in their territory, including seaports and airports, and on the high seas, vessels and aircraft bound to or from the Libyan Arab Jamahiriya, if the State concerned has information that provides reasonable grounds to believe that the cargo contains items the supply, sale, transfer or export of which is prohibited by paragraphs 9 or 10 of resolution 1970 (2011) as modified by this resolution, including the provision of armed mercenary personnel, calls upon all flag States of such vessels and aircraft to cooperate with such inspections and authorises Member States to use all measures commensurate to the specific circumstances to carry out such inspections.*”⁴⁷ V prvních týdnech aliančního angažmá měly být dle dostupných informací v rámci vynucování zbrojního embarga Aliancí ještě zabaveny i zbraně povstálce. V průběhu kampaně se však Severoatlantická aliance jako organizace snažila vyhýbat jednoznačné odpovědi na přímé dotazy, zda bude gerilu zásobovat zbraněmi.⁴⁸ Vzhledem ke způsobu fungování Aliance je pravděpodobné, že dodávky zbraní pro povstálce zajišťovaly jednotlivé členské státy, a nikoli NATO jako celek. Dle dostupných zdrojů USA v tomto procesu nehrály hlavní roli. Sněmovna reprezentantů 8. července 2011 odmítla podporu povstání prostřednictvím zbraní a vojenských poradců.⁴⁹ Je ale vyloučené, aby NATO o porušování embarga nevědělo.

ZÁVĚR

Předložený text se snaží zdůvodnit, že NATO svojí operací Unified Protector překročilo mandát daný rezolucemi RB OSN č. 1970 a 1973. Za nejzávažnější překročení těchto rezolucí je možné považovat úsilí NATO o změnu režimu, k čemuž tyto rezoluce nedávají žádné zmocnění. Političtí představitelé NATO otevřeně deklarovali, že cílem je změnit režim, a prováděli vojenské operace tak, aby režim co nejvíce oslabil. Uvedenou skutečnost ostatně potvrdili i představitelé povstalců. Proto lze závěr o snaze NATO změnit režim v Libyi považovat za dostatečně podložený. Došlo také k porušení rezolucí RB OSN č. 1970 a 1973 dodávkami zbraní a poskytnutím vojenského výcviku povstalcům. Sami někteří členové Severoatlantické aliance uvádějí, že tuto podporu poskytli, a povstalci tvrdí, že pro ně byla velmi užitečná. I v tomto případě můžeme dojít k závěru, že tyto nelegální aktivity jsou dostatečně prokázány. V neposlední řadě nebyl dodržen princip nestrannosti při vynucování obecně formulovaných rezolucí RB OSN č. 1970 a 1973, protože NATO nijak nezasáhlo proti povstalcům, kteří v mnoha případech dokumentovaných Amnesty International a Radou OSN pro lidská práva představovali hrozbu pro civilisty. Protože obě relevantní rezoluce RB OSN mají obecný cíl hájit civilisty, je možné aktivity NATO pouze proti jedné straně a ignorování činů druhé strany považovat za jejich nedodržení.

Nejviditelnější důsledkem západní vojenské intervence v Libyi je změna režimu. V zemi za výrazného přispění Západu a NATO padl autoritářský režim Muammara Kaddáfího. Aliance oficiálně

⁴⁶ ANRIG, Christian F., ref. 19, s. 102, Final report of the Panel of Experts established pursuant to Security Council resolution 1973 (2011) concerning Libya, [online] 20. 3. 2012, S/2012/163, článek 78. [cit. 2012-10-07]. Dostupné z http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/163 a PARRY, Alex a Carlotta RANIERI. French military air-dropped arms to Libya rebels. *AFP* [online]. 29. 6. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.france24.com/en/20110629-french-military-confirms-airdropping-arms-libya-kadhafi-rebel>

⁴⁷ Resolution 1973 (2011): Adopted by the Security Council at its 6498th meeting, on 17 March 2011. In: New York: United Nations Security Council, 17. 3. 2011. Dostupné z: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973\(2011\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973(2011))

⁴⁸ Press briefing. *NATO – Speeches & transcripts* [online]. 31. 3. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_71897.htm

⁴⁹ US House votes against aid for Libya's rebels. *BBC News* [online]. 8. 7. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-14074546>

hodnotí operaci velmi úspěšně, což není příliš překvapivé.⁵⁰ Generální tajemník NATO Rasmussen 21. října 2011 na tiskové konferenci prohlásil, že zásah NATO v Libyi, společně s aktivitami regionálních organizací a povstalců, zachránil tisíce životů a v zemi měly být vytvořeny podmínky pro participaci obyvatel na správě Libye.⁵¹ Výsledky intervence jsou úspěchem i pro samotné NATO. Země, které by mohly jednat unilaterálně (Francie, Británie, Spojené státy), si vybraly provedení mise uvnitř NATO. To byl velmi výrazný rozdíl od Afghánistánu, kde USA v roce 2001 zahájily boj s Tálibánem bez využití NATO. Pro Francii tato operace znamená potvrzení jejího vlivu v NATO po návratu do vojenských struktur. Libyjskou kampaní NATO jako instituce neztratila na významu, ba spíše naopak.

Zda je možné považovat intervenci za úspěch, závisí na tom, k jaké interpretaci původních aliančních cílů se přikloníme. Pokud cílem NATO byl Kaddáfího pád, tak NATO uspělo. Alianci se zdařilo poskytnutím letecké podpory povstalců svrhnout režim i v situaci, kdy byla vojensky vázána v Afghánistánu a jinde. Alianci se také vyplatilo partnerství s některými arabskými státy regionu, zejména s Kátarem, SAE, Jordánskem a Marokem.⁵² Změnit politický režim a vybudovat základy demokracie a funkčních státních struktur, což alespoň dle rétoriky také patří mezi cíle NATO, bude ale mnohem složitější.

Svět bez Muhamadda Kaddáfího je jistě lepším místem k žití a peklo je zase o jednoho „klienta“ bohatší. Tento diktátor měl na svědomí mnoho lidských životů v Libyi, v dalších afrických zemích i na Západě. Druhou stránkou této mince je ale fakt, že se změna režimu neodehrála v souladu s rezolucemi RB OSN č. 1970 a 1973. Alianční vojenská akce závažně narušila existující mezinárodní režim regulující použití vojenské síly. Nezápádní svět jistě z této situace vyvodí vlastní závěry. Vůbec tady nejde o názor represivních režimů například v Číně, KLDK nebo Iránu, které celou Chartu používají zejména k ospravedlnění legitimacy utlačování vlastních obyvatel zdůrazňováním principu nezasahování do vnitřních záležitostí. Jde o nové nastupující mocnosti, které by ve střednědobém horizontu mohly být spojenci Západu, jako jsou Brazílie nebo Indie, při prosazování řádu založeného na liberálních hodnotách, lidských právech a úctě k mezinárodnímu právu. Jaké poučení si tyto státy mají vzít z intervence NATO v Libyi? Jestliže Kosovo mělo být výjimkou ospravedlnitelnou humanitárními motivy, čím má být případ Libye? Budoucím modelem pro aplikaci R2P nebo polibkem smrti pro tento bohubilý koncept?

⁵⁰ NATO Secretary General statement on end of Libya mission, ref. 24, "We answered the call" - the end of Operation Unified Protector. *NATO – News* [online]. 31. 10. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: www.nato.int/cps/en/SID-B5FF8379-5628672C/natolive/news_80435.htm

⁵¹ RASMUSSEN, Anders Fogh. Statement by the NATO Secretary General on the latest developments in Libya and Operation Unified Protector. *NATO – Speeches & transcripts* [online]. 21. 10. 2011 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/fr/SID-6788ECC7-E6ECBA03/natolive/opinions_79807.htm

⁵² HALLAMS, Ellen a Benjamin SCHREER. Towards a 'post-American' alliance? NATO burden-sharing after Libya. *International Affairs*. 2012, roč. 88, č. 2, s. 321–322.